

Novodvorská alej se svým charakteristickým prvkem – přícestníkem. Po vyhlášení ankety Strom roku 2012 děti ze ZŠ Sloup zapózovali se svojí dvanáct metrů dlouhou přihláškou, kterou vytvořili v hodinách výtvarné výchovy.
Foto Lenka Grossmannová

Jak se budí alej

Kateřina Židů

Příběh obnovy Novodvorské aleje v Moravském krasu je jedinečným příkladem pozitivního vztahu lidí k místu, kde žijí. Díky úsilí nadšených dobrovolníků a spojením sil několika organizací se podařilo ji vrátit do krajiny v celé její kráse.

Historie Novodvorské aleje

Novodvorskou alej v Moravském krasu nechal vysázet v první čtvrtině 19. století starohrabě Hugo Salm v okolí osady Nové Dvory u Vavřince. Bývala součástí stromořadí vedoucího podél cest z Blanska přes Obůrku k dnes již zaniklému hradu Blanssek. Alej tvořenou 57 lipami malolistými a velkolistými vyhlásila Správa CHKO Moravský kras dne 28. 9. 1994 jako památkou. Největší lípy mají obvod kmene přes 400 cm. Čas neúprosně běžel a stromořadí starých lip postupně zarůstalo náletovými dřevinami a výmladky, mnoho stromů utrpělo devastující trhliny po zásahu bleskem nebo vylomením uhnídlých větví. V letech 2007–2012 Správa CHKO Moravský kras vynaložila na odborný posudek a první etapu ošetření částku 398 409 Kč. Na úsilí Správy CHKO navázal projekt zpracovaný týmem studentů, ve kterém společně s autorkou pracoval její bratr Jan a Veronika Matějková z Gymnázia Šlapanice. Projekt obnovy aleje uspěl v náročné konkurenci 270 projektů a stal se pilotním v programu Think Big Nadace O2 v oblasti ochrany životního prostředí.

Probouzení aleje

Aby bylo možné stromy ošetřit, bylo nutné si k nim nejdříve prosekat cestu přes hradby houštin. Tohoto úkolu se ujal revírník LČR Milan Novák. Společně s žáky ZŠ

Sloup postupně vyřezával jednotlivé stromy ze zajetí výmladků i náletových dřevin. Ruku k dílu přiložila i skupina skautů, kteří se sešli v nedalekém Těchově na národním srazu. Za pomoci hasičů z Vavřince odstranili hromady vyřezaného dřeva. Na závěr tohoto úsilí byla poprvé alej vidět v celé své nové kráse.

Pod odborným dohledem lesníka Správy CHKO Moravský kras Ing. Dominika France proběhla pečlivá zdravotní prohlídka jednotlivých stromů a byl navržen rozsah a způsob ošetření. Po zdravotním ořezu poškozených stromů zahájil svou práci mistr šindelářský Karel Švéda. Střechy kostelů vyměnil za koruny stromů. Se svými pomocníky zakryl šindelovými stříškami trhliny v kmenech stromů. Práce na obnově aleje probíhaly nejen v korunách stromů, ale i na zemi. Do mezer v aleji po spadlých stromech vysadily rodiny z Vavřince, Veselice a Suchdolu své rodové stromy. Klony památných lip starých až 600 let byly vypěstovány v dendrologické zahradě Výzkumného ústavu Silva Taroucy, v.v.i., Průhonice. Pro větší pohodlí návštěvníků vyrobil Václav Ševčík z Mysliveckého sdružení Macocha pěknou dřevěnou lavici. Tu pak společně s pracovníky Obecního úřadu ve Vavřinci osadil na místo s nejlepším výhledem na krajinu kolem Pustého žlebu. Žáci ze ZŠ Sloup se svými učiteli Mgr. Sedlákem a Mgr. Sehnalem se postarali o výrobu a instalaci ptačích budek. Jejich budoucí obyvatelé zajistí aleji přirozenou biologickou ochranu.

Předávání štafety

Poslední červnovou sobotu roku 2012 byla Novodvorská alej slavnostně otevřena pro prázdninový provoz. Za účasti náměstka hejtmána Jihomoravského kraje Ing. Stanislava Juránka a ředitelky Nadace O2 Ivany Šatrové předal tým studentů veřejnosti do užívání obnovený přírodní skvost, doplněný informační tabulí přibližující historii aleje a průběh její obnovy. Pomyslnou bránu do aleje otevřel starosta Vavřince Miloslav Novotný. Společné úsilí mnoha lidí bylo odměněno již v roce 2011 vítězstvím v anketě Alej roku 2011. Alej zvítězila v konkurenci 64 alejí z celé ČR.

Žáci ze ZŠ Sloup společně s obcí Vavřinec přihlásili Novodvorskou alej do ankety Strom roku 2012 pořádanou Nadací partnerství. V hodinách výtvarné výchovy namalovali všech 57 stromů a slepili z nich 12 metrů dlouhou přihlášku do soutěže. Originální přihláška a příběh z aleje zaujal odbornou porotu natolik, že ji vybrala do dvacítičlenného finále. Pro Novodvorskou alej získaly děti ze ZŠ Sloup 9 879 hlasů. Byla to téměř jedna třetina všech odevzdaných hlasů. To se v jedenáctileté historii této ankety ještě nikdy nestalo. Žáci tak mohli společně se starostou Vavřince převzít z rukou 1. náměstka ministra životního prostředí Ing. Martina Frélicha titul Strom roku 2012 a postoupit do evropského kola stejnojmenné soutěže.

Projekt obnovy Novodvorské aleje dokázal spojit mnoho lidí různého věku a povolání

ní do neformálního společenství usilujícího o obnovu přírodního bohatství v území, kde žijí. Správa CHKO Moravský kras, Nadace O2, vedení obce Vavřinec a LČR, Lesní správa Černá hora jako majitel aleje podpořily nadšení dobrovolníků. Spojením finančních prostředků a možností několika organizací mohl být při obnově aleje realizován větší rozsah prací, než by bylo v silách kterékoli z nich. V návaznosti na vítězství v prestižních národních anketách je dnes alej častým cílem turistů. Dostala se také do hledáčku filmařů, kteří zde natočili část exteriérových scén pohádky *Šťastný smolař*. Spokojené jsou i děti ze ZŠ Sloup. Díky účasti v projektu se podařilo získat peníze na zelenou učebnu – ta se již začíná budovat na pozemku základní školy. Nadšení tří studentů, iniciátorů obnovy aleje, se postupně přeneslo na více jak 300 žáků ZŠ ve Sloupu. Ti si vedle zelené učebny vybudují i malé arboretum doplněné bylinkovou zahrádkou. Dospělí zase přemýšlejí o obnově starých ovocných alejí spojujících jednotlivé části Vavřince.

Autorka je studentkou Přírodovědecké fakulty
Univerzity Palackého v Olomouci

Vzdělávání veřejnosti v ochraně přírody

V rámci návrhů projektů, předložených do Operačního programu Vzdelávání pro konkurenceschopnost, byl v roce 2012 vybrán projekt s názvem *Rozvoj environmentální gramotnosti odborné i laické veřejnosti* (reg. číslo: CZ.1.07/3.1.00/37.0033), který se bude realizovat od 1. 9. 2012 do 30. 10. 2013.

V roce 2013 se tak ve všech krajích na Moravě a ve Slezsku uskuteční série seminářů zaměřených na hlavní problémy v oblasti ochrany přírody a krajiny, resp. s přesahem do širší oblasti ochrany životního prostředí, zejména zemědělství. Téma seminářů (Dřeviny rostoucí mimo les, Biodiverzita venkovské krajiny, Voda v krajině, Problematika kompostování, Zdroje informací o přírodě a krajině a Environmentální nestátní neziskové organizace – partner nebo soupeř veřejné správy?) byla vybrána na základě konzultací se zástupci orgánů ochrany přírody (AOPK ČR, MŽP, ČIŽP) a na základě zkušeností členů projektového týmu.

Veškeré další informace o obsahu projektu, termínu a místech pořádání seminářů, jejich konkrétním zaměření a později i o výstupech projektu najdete na webu: <http://regol.conbios.eu>. Všechny zájemce o uvedené semináře, ať už odborníky v ochraně přírody, kteří chtějí při společném řešení problémů lépe poznat přístupy laické veřejnosti, nebo ty, kteří by chtěli doplnit tým lektorů uvedených seminářů, prosíme o nezávazný kontakt na e-mailovou adresu vlastimil.kostkan@conbios.cz. Vzhledem k podmínkám operačního programu preferujeme zástupce z Moravskoslezského, Olomouckého, Jihomoravského a Zlínského kraje.

Radim Misiaček a Vlastimil Kostkan

Komiks – nová forma vzdělávacích materiálů environmentální výchovy

Jan Šmucar

Pohled veřejnosti na komiksové příběhy se v průběhu let značně měnil a obrázkové příběhy s textem v „bublinách“ nyní zažívají novou vlnu zájmu. Hlavním smyslem komiksu byla a stále je zábava, i z toho důvodu býval dříve často odsuzován jako nehodnotný z hlediska vzdělávací funkce. V dnešní době je nabídka příběhů mnohem pestřejší a komiksy přesahují svoje původní poslání bavit čtenáře. V době narůstající záplavy informací a zrychlujícího se způsobu života se stávají ideálním prostředkem vzdělávání i v oblasti environmentální výchovy. Navíc se nevzdávají své vtipné a zábavné formy.

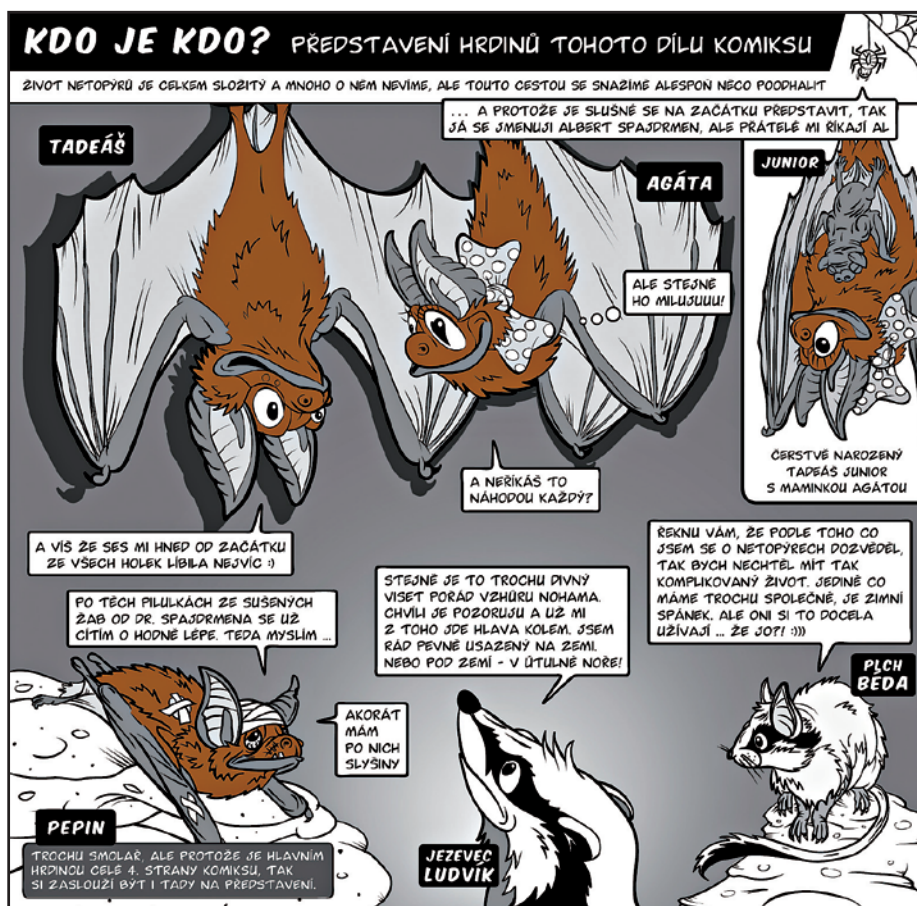
Environmentální výchova a práce s veřejností mohou mít různé podoby. Existují standardní formy, jako jsou například plakáty, informační brožurky, skládačky, puzzle, vystřihovánky, záložky či samolepky, které se většinou liší jen různým poměrem textu a doprovodných fotografií, obrázků nebo ilustrací. Zároveň mají společnou nízkou úroveň interaktivity s cílovou skupinou a větší omezenou dobu použitelnosti. A právě to vedlo Správu CHKO Labské pískovce k nápadu vytvořit sérii komiksových sešitů *Příbě-*

hy z Labských pískovců. Od roku 2010 byly vydány čtyři sešity a další je na cestě.

Proč jsme zvolili právě formu komiksu? Kombinace krátkého textu a ilustrovaného obsahu dává tvůrcům možnost ve zkratce předat dětem i dospělým informace z ochrany přírody zábavnou formou. Poznatky obsažené v komiksu si každý čtenář zapamatuje mnohem snadněji než kombinaci rozvláčeného textu a fotografií. Množství pozitivních reakcí nám dalo za pravdu, že jsme se rozhodli správně. Vznikl tak komunikační prostředek, který ale-

spoň podle nám dostupných informací nemá v České republice v oblasti environmentálního vzdělávání obdoby.

Co je tedy na našich příbězích tak výjimečného? Krátký osmistránkový příběh vtáhne čtenáře do života živočišných druhů žijících na území Labských pískovců a formou srozumitelnou dětem i dospělým čtenářům předá informace o způsobu získávání potravy, rozmnožování, hledání úkrytu i další specifické podrobnosti ze života každého druhu, který je protagonistou příběhu. Samotný příběh,

Předsádka komiksu Noční život o netopýrech velkých, kde se čtenář seznámí s hlavními postavami příběhu.

kromě přední a zadní obálky, není kolorovaný a nabízí tak menším dětem možnost vybarvování. Starší děti a dospělí si mohou v komiksu najít komplikovanější souvislosti a jemný humor. Komiks umožňuje seznámit se s postavami příběhu na přední předsádce a na zadní předsádce nabízí oblíbený kvíz, který obsahuje otázky včetně nápovědy.

A jak komiks vzniká? Na počátku je nápad a výběr hlavního hrdiny příběhu – významného druhu Labských pískovců, jehož život bude v obrázcích převyprávěn. Pak přichází příprava scénáře, stránku po stránce se vymýšlí, jak na osm stránek dostat mnohdy velmi složitý život vybraného druhu. Přesný popis jednotlivých scén je předán kreslíři, který připraví podrobné náčrty jednotlivých listů. Skicy jsou dále překreslovány a doplňovány o množství detailů – to vše už se děje v elektronické podobě. Následuje textování obrázků, tedy vymýšlení textů v bublinách, které pak promlouvají ke čtenářům. Poslední fází je kolorování obálky a sestavování předsádek. Tím se celý proces uzavírá, komiks putuje do tiskárny a je distribuován ke čtenářům.

Obliba komiksu u dětí i dospělých je důkazem, že tato forma komunikace s cílovými skupinami nabídla něco víc, než jen obvyklé

popisy a doprovodné obrázky nebo fotografie. Kvíz přidává do komiksu prvek interakce a celý sešit je možné používat jako praktickou pomůcku pro environmentální výchovu. Dospělí si díky humoru zapamatují i fakta, která by jinak přešli bez povšimnutí. Vznikl tak materiál vhodný pro několik věkových skupin, jehož použitelnost není omezena ani časem, ani lokalitou a dá se využít všude, kde se zmíněné druhy vyskytují.

Co je tedy výsledkem našeho několikaleťového úsilí? Při tvorbě komiksů jsme spolupracovali s národním parkem České Švýcarsko, Správou chráněné krajinné oblasti České středohoří, Českou společností na ochranu netopýrů, Českým rybářským svazem a s německým Nationalparkzentrum Sächsischer Schweiz (pro německou verzi Čapího putování). Radili jsme se s odborníky a upravovali obsah příběhů tak, aby co nejpřesněji odpovídal životu vybraného druhu. Hlavním partnerem se během několika let práce na komiksech stalo sdružení ČSOP Děčínsko. Své věrné čtenáře si našly příběhy Čapí putování a jeho německá verze Die Storchens Wanderung o čápech černých, Noční život o netopýrech velkých, Lososi na tahu o lososech obecných a Bobří rok, vydaný v rozšířené verzi 12 stran u příležitosti výročí 40 let od vzniku CHKO Labské pískovce a 20 let od návratu bobrů evropských do Labských pískovců. V současné době pracujeme na novém příběhu o sokolu stěhovavém a nebude to zcela jistě ten poslední.

Autor je členem tvůrčího týmu Příběhů z Labských pískovců

Obálka komiksového příběhu Čapí putování, které vyšlo i v němčině.